

**MİNİMUM STANDARTLAR İZLEME ve DEĞERLENDİRME
PROGRAMININ UYGULANMASINA DAİR YÖNERGE**

EK 3

Koruyucu aile periyodik izleme kılavuzu

KORUYUCU AİLE PERİYODİK İZLEME KILAVUZU

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü mevzuatı, koruyucu ailenin ve yanına yerleştirilen çocuğun görevli sosyal çalışmacı tarafından düzenli olarak izlenmesini öngörmektedir. Bu kılavuzda, sosyal çalışmacının, izleme döneminde çocuğun derhal geri alınmasını gerektirebilecek ihtimalleri sistematik biçimde eleayebilmesi ve hizmetin devamına yönelik danışmanlık ihtiyaçlarını sıralayabilmesi için bir işlem yolu belirlenmesine ağırlık verilmiştir. Hizmet karşılığında ücret alan koruyucu ailenin bu ücreti çocuğun yararına değerlendirmemesi, çocuğun aile ortamında ihmal ve istismara uğraması riskinin ortaya çıkması, sağlığını tehdit edici yetersizlik veya kusur, aile tarafından kabul görmeme, öz ailesi, yakınları ve koruma altındaki kardeşleriyle iletişiminin kesilmesi, ailenin bakım yeterliliğinin bulunmaması ve eğitim gereksinimleri bu açıdan öne çıkmaktadır. Sosyal çalışmacı, periyodik izleme raporunda yer alması gereken diğer konularda ilgili rapor anahattını takip edecektir.

ASAĞIDAKİ TEMEL BİLGİLER PERİYODİK İZLEME RAPORUNUN İLK SAYFASINDA YER ALIR

Koruyucu aile yanındaki çocuğun:

Adı soyadı:
TC kimlik no:
Anne adı:
Baba Adı:
Doğum yeri ve tarihi:
Cinsiyeti:
Öğrenim durumu:
Anne iletişim bilgileri :
.....
Baba iletişim bilgileri:
.....

Anne baba yoksa çocuğun yasal temsilcisinin:

Adı soyadı:
TC kimlik no:
Anne adı:
Baba Adı:
Doğum yeri ve tarihi:
Cinsiyeti:
Medeni durumu:
Öğrenim durumu:
İşi:
İş adresi:
.....
Sosyal güvencesi:
Aylık geliri:
İkamet adresi:.....
.....
Diğer iletişim bilgileri:.....
.....

Koruyucu annenin

Adı soyadı:
TC kimlik no:
Anne adı:
Baba Adı:
Doğum yeri ve tarihi:
Cinsiyeti:
Medeni durumu:
Öğrenim durumu:
İşi:
İş adresi:
.....
Sosyal güvencesi:
Aylık geliri:
İletişim bilgileri:.....
.....

Koruyucu babanın

Adı soyadı:
TC kimlik no:
Anne adı:
Baba Adı:
Doğum yeri ve tarihi:
Cinsiyeti:
Medeni durumu:
Öğrenim durumu:
İşi:
İş adresi:
.....
Sosyal güvencesi:
Aylık geliri:
İletişim bilgileri:.....
.....

İkamet adresi:.....
.....

I. BİLGİ TOPLAMA YOLLARI VE BİLGİ KAYNAKLARI

Koruyucu aile periyodik izleme çalışmasında başlıca bilgi toplama yolları ve kaynakları şunlardır:

A. BİREYSEL GÖRÜŞMELER

- Koruyucu aile yanına yerleştirilmiş çocukla görüşmeler
- Koruyucu aile bireyleriyle görüşmeler
- Koruyucu ailenin komşularıyla ya da tanıdıklarıyla görüşmeler
 - Bütün görüşmelerin tarihleri, yerleri
 - Çocukla yapılan görüşmeler sırasında görüşme yerinde hazır bulunan diğer kişilerin kimlikleri ve çocuğa yakınlıkları
 - Diğer bireysel görüşmeler için görüşmenin yeri ve yöntemi
 - Görüşülen koruyucu aile bireylerinin kimlikleri ve ailedeki konumları
 - Koruyucu ailenin komşularıyla ya da tanıdıklarıyla görüşmelerle ilgili olarak görüşülen kişilerin kimlikleri, koruyucu aileyle bağlantıları ve görüşmenin nedeni ve içeriği

periyodik izleme raporuna kaydedilir.

B. KAMU MAKAMLARIYLA GÖRÜŞMELER

- Muhtarlık, kolluk vb
 - Görüşülen makamın tam tanımı (örneğinmahallesi/köyü muhtarlığı,karakolu), görüşmenin tarihi, görüşmenin nedeni ve içeriği periyodik izleme raporuna kaydedilir.

C. KURUMSAL GÖRÜŞMELER

- Eğitim kurumları, sağlık kurumları vb
 - Görüşülen kurumun tam tanımı (örneğin aile hekimi, sağlık ocağı, poliklinik, hastane), görüşmenin tarihi, görüşme sırasında incelenen belge, kayıt ve dosyaların tanımları periyodik izleme raporuna kaydedilir.

II. KORUYUCU AİLENİN HİZMET KARŞILIĞINDA ALDIĞI ÜCRETİ DEĞERLENDİRMESİ

Hizmeti ücretli olarak veren koruyucu ailenin bu hizmeti sürdürmesi, hizmet ücretini çocuğun yararına değerlendirdiğinin tespit edilmesine bağlıdır. O nedenle periyodik izleme, ailenin çocuk için yaptığı harcamalarla ilgili gözlem ve değerlendirmeleri içermelidir.

Bu değerlendirmede dikkate alınması önerilen işlem yolu, izleyen sayfada yer almaktadır. Çizelgedeki Evet/Hayır seçeneklerinin yanındaki numaralar, geçerli seçeneğe göre periyodik izleme raporunda bulunması gereken kayıtları açıklayan sonraki paragraf numaralarına göndermede bulunmaktadır.

KORUYUCU AİLE ÜCRETİNİN ÇOCUĞUN YARARINA KULLANIMINI DEĞERLENDİRME İŞLEM YOLU

1) İzleme dönemi içinde koruyucu ailenin çocuğun ihtiyaçları için yaptığı harcamalarda azalma olduğu yönünde bulgular varsa, bulguların dayandığı bilgi kaynaklarıyla birlikte periyodik izleme raporunun ilgili bölümüne kaydedilir.

2) İzleme dönemi içinde koruyucu ailenin kendi maddi imkânlarındaki düşüşe paralel olarak çocuk için yaptığı harcamaları azaltmış olması nedeniyle hizmetin sonlandırılması gerektiğine kanaatine varıldıysa:

- Ailenin kendi maddi imkânlarındaki düşüşe paralel olarak çocuk için yaptığı harcamaları azalttığı yönündeki bulgular, periyodik izleme raporunda koruyucu aile hizmetinin sonlandırılmasına yönelik öneriyle birlikte kayda geçirilir.
- Çocuk koruyucu aile yanından alındıktan sonra yönlendirilmesi uygun olacak hizmet modeli raporun sonuç bölümünde belirtilir.

3) İzleme dönemi içinde ailenin kendi maddi imkânlarındaki düşüşe paralel olarak çocuk için yaptığı harcamaları azaltmış olmasına rağmen koruyucu aile hizmetinin sürdürülebileceği kanaatine varıldıysa:

- Hizmetin sürdürülebileceği yönündeki kanaatin gerekçeleri ve
- Ailenin maddi imkânlarını, çocuğun beslenme, sağlık, giyim ve eğitim giderlerini çocuğun iyilik halinin teminini sağlayacak biçimde karşılayabilmesi verilmesi gereken rehberlik hizmeti

periyodik izleme raporunun sonunda koruyucu aile hizmetinin devamına yönelik öneriyle birlikte kayda geçirilir.

4) Ailenin çocuğun ihtiyaçlarından kısararak hizmet ücretini suiistimal ettiği kanaati oluştuysa:

- Hizmet ücretinin suiistimal edildiği yönündeki bulgular koruyucu aile hizmetinin sonlandırılmasına yönelik öneriyle birlikte ayrıntılı olarak kayda geçirilir.
- Çocuk koruyucu aile yanından alındıktan sonra yönlendirilmesi uygun olacak hizmet modeli raporun sonuç bölümünde belirtilir.

5) Ailenin kendi maddi imkânlarında bir düşüş olmadığı halde çocuk için yaptığı harcamaları azalttığı yönündeki bulgulara rağmen hizmet ücretini suiistimal ettiği kanaati oluşmadıysa:

- Ailenin kendi maddi imkânlarında bir düşüş olmadığı halde çocuk için yaptığı harcamalardaki azalmayı açıklayan kabul edilebilir gerekçeler ve
- Ailenin çocuk için ödenen hizmet ücretini çocuğun beslenme, sağlık, giyim ve eğitim ihtiyaçlarını eksiksiz biçimde karşılayacak biçimde kullanmasını sağlamak üzere yapılması gereken mesleki çalışma

periyodik izleme raporunun sonunda, koruyucu aile hizmetinin devamına yönelik öneriyle birlikte kayda geçirilir.

6) Ailenin çocuğun beslenme, giyim, sağlık veya eğitim ihtiyaçlarını tatmin edici biçimde karşılamayı sağlayacak bir bütçe planlaması yapabildiği belirlendiyse bu bütçe planlaması periyodik izleme raporunun ilgili bölümünde açıklanır.

7) Ailenin çocuğun beslenme, giyim, sağlık veya eğitim ihtiyaçlarını tatmin edici biçimde karşılamayı sağlayacak bir bütçe planlaması yapamadığı belirlendiyse bu eksikliğin giderilmesi için yapılması gereken mesleki çalışma, periyodik izleme raporunun ilgili bölümüne kaydedilir.

III. ÇOCUĞUN AİLE ORTAMINDA İHMAL VE İSTİSMARA UĞRAMASI RİSKLERİNİ DEĞERLENDİRME

Koruyucu aile hizmetinin devamı, çocuğun koruyucu aile ortamında ihmal ve istismara uğraması açısından mesleki çalışma yoluyla önlenemez herhangi bir risk bulunmadığı tespitinin devam etmesine bağlıdır. İzleme döneminde çocuğun durumu ya da koruyucu ailenin özellikleri bakımından böyle bir risk ortaya çıkıp çıkmadığının belirlenmesi periyodik izlemenin temel amaçlarından biridir.

Çocuğun aile ortamında ihmal ve istismara uğrama riskleri üç başlık altında irdelenir:

- 1) Çocuğun özel durumundan kaynaklanabilecek riskler
 - > Özürlülük
 - > Gelişimsel gecikme
 - > Kronik hastalık
 - > Davranış sorunları
 - > Duygusal sorunlar

Koruyucu ailenin, izleme dönemi içinde ortaya çıkmış olabilecek bu tür sorunlarla başa çıkma ya da hanedeki bireylerin (örneğin kendi çocuklarının) bu sorunlar karşısındaki tepkilerini kontrol etme yeteneğinin bulunmaması veya önceden mevcut sorunlar açısından bu yeteneğinin zayıflaması çocuk için ciddi ihmal ve istismar risklerine yol açabilir.

Çocuğun sağlık, davranışsal ya da duygusal sorunları nedeniyle böyle bir riskin ortaya çıktığı saptanmışsa, riske ilişkin ayrıntılı açıklamaya ve bu riskin hizmetin sonlandırılmasını gerektirip gerektirmediğine ilişkin tespiti periyodik izleme raporunun "Değerlendirme ve Yapılacak İşlemler" bölümünde yer verilir.

- 2) Koruyucu ailenin yapısından ya da aile bireylerinin özelliklerinden kaynaklanabilecek riskler

Koruyucu ailenin yapısında meydana gelebilecek değişiklikler (aileye kan bağı bulunmayan bir bireyin katılması ya da özürlü bir bireyin haneye dahil olması vb), aile bireylerinden birinin suç işlemesi ya da kötü alışkanlıklar edinmesi, aile bireyleri arasında psikolojik sorunların ortaya çıkması vb çocuk için ciddi ihmal ve istismar riskleri meydana getirir.

İzleme dönemi içinde böyle bir gelişme olduysa periyodik izleme raporunun "Değerlendirme ve Yapılacak İşlemler" bölümünde bunun ihmal ya da istismara imkân vermesi ihtimaline ilişkin açıklama ile bu ihtimalin hizmetin sonlandırılmasını gerektirip gerektirmediğine ilişkin tespiti yer verilir.

3) Koruyucu ailenin hane içi ve sosyal yaşam özelliklerinden kaynaklanabilecek riskler
İzleme döneminde koruyucu aile içi geçimsizlik, barınma şartlarında kötüleşme, olumsuz çocuk yetiştirme tutumlarının ortaya çıkması gibi, koruyucu aile ortamında ihmal ya da istismar riskine yol açan gelişmeler olduysa, periyodik izleme raporunun "Değerlendirme ve Yapılacak İşlemler" bölümünde bunlara ilişkin açıklamaya ve bu riskin hizmetin sonlandırılmasını gerektirip gerektirmediğine ilişkin tespiti yer verilir.

Koruyucu aile yanına yerleştirilmiş çocuk için ihmal ya da istismar risklerinin değerlendirilmesinde kullanılabilecek bir kontrol listesi bu kılavuzun sonuna eklenmiştir.

- 4) Çocuğun koruyucu aile ortamında ihmal ve istismara uğraması riski nedeniyle hizmetin sonlandırılması gerektiği kanaati oluştuysa:
- Hizmetin sonlandırılmasını gerektiren ihmal ve istismar riskleri ve bu risklerin mesleki çalışmayla önlenmesinin imkânsızlığıyla ilgili değerlendirme periyodik izleme raporunun "Değerlendirme ve Yapılacak İşlemler" bölümünde açıklanır ve hizmetin sonlandırılmasına yönelik öneri kayda geçirilir.
 - Çocuk koruyucu aile yanından alındıktan sonra yönlendirilmesi uygun olacak hizmet modeli belirtilir.
- 5) Hizmetin sonlandırılmasına gerek olmaksızın koruyucu aile nezdinde yürütülecek mesleki çalışmayla önlenebilecek ihmal ya da istismar riskleri belirlenmişse:
- Bunun için önerilen mesleki çalışma planı ve
 - Mesleki çalışma sonuçlarını takip planı
- periyodik izleme raporunun "Değerlendirme ve Yapılacak İşlemler" bölümünde açıklanır.

IV. ÇOCUĞUN SAĞLIK DURUMU VE GEREKSİNİMLERİ

A. KRONİK HASTALIKLAR

Koruyucu aile hizmetinin devam edebilmesi için, çocuğun kronik hastalıkları (epilepsi, başka nörolojik hastalık, kronik üst ya da alt solunum yolu hastalığı, böbrek hastalığı, şeker hastalığı, delik kalp, psikiyatrik rahatsızlık, kanser vb) varsa veya izleme dönemi içinde ortaya çıkmışsa koruyucu ailenin bu hastalıkların gerektirdiği düzenli kontrol ve tedavi işlemlerini yerine getirebilme yeterliliğinin bulunması ya da devam etmesi gerekir. Bu husus her izleme döneminde değerlendirilir.

- 1) Koruyucu ailenin, çocuğun kronik hastalıklarının gerektirdiği düzenli kontrol ve tedavi işlemlerini yerine getirebilme yeterliliğinin bulunduğu veya devam ettiği tespit edilmişse:
- Hastalıkla ilgili düzenli kontrol ya da tedavi hizmeti alınan sağlık kurumunun adları ve
 - Son izleme dönemi içinde ailenin çocuk için düzenli kontrol ve tedavi işlemlerini yerine getirebilmesini sağlama yönünde mesleki çalışma yapıldıysa bunların sonuçları periyodik izleme raporunun "Çocuğun Sağlık Durumu" bölümünde belirtilmelidir.
- 2) Koruyucu ailenin, çocuğun kronik hastalıklarının gerektirdiği düzenli kontrol ve tedavi işlemlerini yerine getirebilme yeterliliğinin bulunmadığı veya devam etmediği tespit edilmişse hizmetin sonlandırılıp sonlandırılmaması gerektiğine ilişkin kanaat, periyodik izleme raporunun "Değerlendirme ve Yapılacak İşlemler" bölümünde belirtilir.
- Hizmetin devam edebileceği kanaatine varılmışsa, koruyucu ailenin çocuğun hastalıklarıyla ilgili düzenli kontrol ve tedavi işlemlerini yerine getirebilmesini sağlamak için planlanan çalışma açıklanır.
 - Hizmetin sonlandırılması gerektiği kanaatine varılmışsa:
 - Ailenin çocuğun kronik hastalıklarının gerektirdiği düzenli kontrol ve tedavi işlemlerini yerine getiremediği yönündeki tespit açıklanır ve hizmetin sonlandırılmasına yönelik öneri periyodik izleme raporunun "Değerlendirme ve Yapılacak İşlemler" bölümünde kayda geçirilir.
 - Çocuk koruyucu aile yanından alındıktan sonra yönlendirilmesi uygun olacak hizmet modeli belirtilir.

B. GEÇİCİ HASTALIKLAR

İzleme dönemi içinde çocuğun geçirdiği geçici hastalıklar ile çocuğun iyileşmesine ya da uygulanmakta olan tedaviye ilişkin tespitler tamamlandıktan sonra bu hastalıklarda koruyucu ailenin kusurunun rol oynayıp oynamadığı incelenir.

Çocuğun geçirdiği hastalıklarda koruyucu ailenin kusurunun rol oynadığı yönünde bir gözlem yapıldıysa:

- Kusurun niteliği açıklanır.
- Kusurun çocuğun yaşamı için risk oluşturup oluşturmadığı tespit edilir.
 - > Yaşamsal bir risk tespit edildiyse bu risk ayrıntılı biçimde açıklanır. Çocuğun yaşamsal risk taşıyan bir kusur sonucunda hastalığa yakalandığının belirlenmesi, koruyucu aile hizmetinin sonlandırılması için yeterli bir nedendir. Dolayısıyla hizmetin sonlandırılmasına yönelik öneri periyodik izleme raporunun "Değerlendirme ve Yapılacak İşlemler" bölümünde kayda geçirilir. Çocuk koruyucu aile yanından alındıktan sonra yönlendirilmesi uygun olacak hizmet modeli belirtilir.
 - > Kusurun çocuğun yaşamı için risk oluşturmadığı kanaatine varılmışsa, tekrarlanmaması için aile nezdinde yapılması gereken mesleki çalışma açıklanır.

C. AMELİYATLAR

İzleme dönemi içinde çocuk herhangi bir ameliyat geçirdiyse iyileşme süreci ve ameliyat sonrasında herhangi bir işlev ve doku bozukluğu (sekel) kaldıysa bunlar açıklanır.

D. ÇOCUĞUN ZARAR GÖRDÜĞÜ OLAYLAR

İzleme dönemi içinde çocuğun zarar gördüğü herhangi bir olay olduysa niteliği, nedenleri ve olaydan sonra yapılan müdahale ile müdahaleden sonra çocuğun iyileşme süreci açıklanır.

Çocuğun zarar gördüğü olaylarda koruyucu ailenin ihmalinin rol oynayıp oynamadığı incelenir. Ailenin ihmalinin rol oynadığı yönünde bir gözlem yapıldıysa:

- İhmalin niteliği açıklanır.
- Tespit edilen bu ihmal nedeniyle hizmetin sonlandırılması gerektiği kanaatine varılmışsa:
 - > Kanaatin nedenleri periyodik izleme raporunun "Değerlendirme ve Yapılacak İşlemler" bölümünde ayrıntılı biçimde açıklanır ve hizmetin sonlandırılmasına yönelik öneri kayda geçirilir.
 - > Çocuk koruyucu aile yanından alındıktan sonra yönlendirilmesi uygun olacak hizmet modeli belirtilir.
- Tespit edilen bu ihmal nedeniyle hizmetin sonlandırılması gerektiği kanaatine varılmamışsa:
 - > İhmalin tekrarlanmaması için koruyucu aile nezdinde önerilen mesleki çalışma ayrıntılı biçimde açıklanır

E. İZLEME DÖNEMİ İÇİNDE ÇOCUĞUN KENDİNE ZARAR VERDİĞİ OLAYLAR

İzleme dönemi içinde çocuğun kendine zarar verdiği herhangi bir olay olduysa, her biri için:

- olayın niteliği
- tarihi
- çocuğun kendine zarar verme nedeni

bilgi kaynaklarıyla birlikte açıklanır. Olaydan sonra yapılan mesleki çalışma ve sonuçları anlatılır.

V. AİLE – ÇOCUK İLİŞKİSİ

A. ÇOCUĞUN KORUYUCU AİLE VE YAKIN ÇEVRESİNDE KABUL GÖRMESİ

- 1) Koruyucu aile hizmetinin devam edebilmesi için, çocuğun koruyucu ailede gerekli kabulü gördüğü veya kabul görmesini mesleki çalışma yoluyla sağlamanın mümkün olduğu tespit edilmiş olmalıdır. Çocuğun ailede gerekli kabulü görmediğinin veya göremeyeceğinin tespit edilmesi hizmetin sonlandırılması için yeterli nedenlerden biridir.
 - Çocuğun koruyucu ailede gerekli kabulü görüp görmediği konusundaki kanaat periyodik izleme raporunun “Değerlendirme ve Yapılacak İşlemler” bölümünde, kanaatin dayandırıldığı gözlemler ve bilgi kaynaklarıyla birlikte açıklanır.
 - Çocuğun koruyucu ailede gerekli kabulü görmediği kanaatine varılmışsa bu nedenle hizmetin sonlandırılmasına gerek olup olmadığı bildirilir.
 - Hizmetin sonlandırılması gerektiği kanaatine varılmışsa çocuk koruyucu aile yanından alındıktan sonra yönlendirilmesi uygun olacak hizmet modeli belirtilir
 - Hizmetin sonlandırılmasına gerek olmadığı kanaatine varılmışsa, çocuğun koruyucu ailede gerekli kabulü görmesi için önerilen mesleki çalışma ayrıntılı biçimde açıklanır

Çocuğun koruyucu ailede olduğu kadar koruyucu ailenin yakın akrabaları arasında ve sosyal çevresinde de kabul görmesi aileyle güvenli bir bağlanma ilişkisi kurabilmesi için gereklidir.

O nedenle periyodik izleme sürecinde, çocuğun bu anlamda kabul görüp görmediği konusunda bir kanaat oluşturulmalı ve bu kanaatin dayandırıldığı gözlemler ve bilgi kaynaklarıyla birlikte periyodik izleme raporunda açıklanmalıdır. Çocuğun koruyucu ailenin yakın akrabaları arasında ve sosyal çevresinde yeterince kabul görmediği kanaatine varılmışsa bu durumun düzeltilmesi için önerilen mesleki çalışmaya “Değerlendirme ve Yapılacak İşlemler” bölümünde yer verilmelidir.

B. ÇOCUĞUN KORUYUCU AİLEYLE İLETİŞİMİ

Çocuğun koruyucu aileyle iletişimi, koruyucu anne baba, ailedeki diğer erişkinler ve koruyucu ailenin kendi çocukları açısından ayrı ayrı ve bir arada değerlendirilmelidir.

Çocuğun aileyle iletişimini bu açıardan olumlu yönde geliştirmek ve beklenen düzeye çıkarmak için önerilen önlemler veya koruyucu anne baba, ailedeki diğer erişkinler, hizmetten yararlanan çocuk ya da koruyucu anne babanın kendi çocukları nezdinde bir mesleki çalışma ihtiyacı saptandıysa periyodik izleme raporunun “Değerlendirme ve Yapılacak İşlemler” bölümünde açıklanmalıdır.

C. ÇOCUĞUN ÖZ AİLESİYLE VE YAKINLARIYLA İLETİŞİMİ

- 1) Koruyucu aile, herhangi bir nedenle yüksek yararına aykırılığı belirlenmediği sürece çocuğun öz ailesi ve akrabalarıyla iletişiminin devamına imkân vermek ve bunu sağlamakla yükümlüdür.
 - Her periyodik izleme döneminde, çocuğun kendi öz anne babasıyla ve diğer yakınlarıyla iletişiminin devamının uygunluğu sosyal çalışmacı tarafından değerlendirilmeli ve bu konuda oluşturduğu kanaat izleme raporunun “Değerlendirme ve Yapılacak İşlemler” bölümünde belirtilmelidir.
 - Çocuğun iletişimini sürdürmesi gerektiği belirlenen anne baba ve yakınlarıyla iletişimi devam etmiyor veya aksıyorsa bunun nedenleri ile iletişimin devamını sağlamak için izleme döneminde yapılan ve daha sonra yapılması gereken mesleki çalışma açıklanmalıdır.
- 2) Koruyucu aile yanına yerleştirilmiş çocuğun koruma altında (kuruluş bakımında bulunan veya diğer hizmet modellerinden yararlanan) kardeşleriyle iletişiminin temini ve devamı, hem kendisinin hem koruma altındaki kardeşlerinin iyilik halinin gözetilmesi açısından kurumsal bir yükümlülüktür.

- Her periyodik izleme döneminde, çocuğun koruma altındaki kardeşleriyle iletişiminin sıklığı, iletişim devam etmiyorsa ya da aksiyorsa bunun nedenleri, iletişimin devamı için yapılması gereken çalışma "Değerlendirme ve Yapılacak İşlemler" bölümünde belirtilmelidir.

VI. KORUYUCU AİLENİN BAKIM YETERLİLİĞİ

A. SAĞLIKLI BESLENME

Ailenin çocuğun sağlıklı beslenmesi açısından yeterli bilince sahip olup olmadığı veya bu konuda gerekli özeni gösterip göstermediği konusundaki gözlem ve değerlendirmeler aşağıdaki hususların tümünü kapsamalıdır.

- > Düzenli üç öğün yemek ve öğün aralarında beslenme
- > Çocuğun yeterli çeşitlilikte gıda (sebze-meyve, karbonhidrat, süt ürünleri, proteinli gıdalar) alması
- > Yüksek yağ ve şeker içerikli gıdalardan kaçınma
- > Ailenin yemek pişirme alışkanlıklarının sağlıklı olup olmadığı

Bu hususlarda ya da sosyal çalışmacının gündeme aldığı başka açılardan çocuğun sağlıklı beslenmesiyle ilgili bir sorun tespit edilmişse, izleme dönemi içinde ailenin çocuğun sağlıklı beslenmesi konusundaki bilinç düzeyini yükseltmek için yapılan mesleki çalışmanın sonuçları ile önerilen başka mesleki çalışmalar açıklanır.

B. SAĞLIKLI GİYİNME

Ailenin çocuğun sağlıklı giyinmesi açısından yeterli bilince sahip olup olmadığı veya bu konuda gerekli özeni gösterip göstermediği konusundaki gözlem ve değerlendirmeler aşağıdaki hususların tümünü kapsamalıdır.

- > Giysilerin mevsim koşullarına uygunluğu
- > Giysilerin çocuğun bedenine uygunluğu
- > İç çamaşırlarının pamuklu olması
- > Giysilerinin alerjen olmayan malzemeden yapılmış olması

Bu hususlarda ya da sosyal çalışmacının gündeme aldığı başka açılardan çocuğun sağlıklı giyinmesiyle ilgili bir sorun tespit edilmişse, izleme dönemi içinde ailenin çocuğun sağlıklı beslenmesi konusundaki bilinç düzeyini yükseltmek için yapılan mesleki çalışmanın sonuçları ile önerilen başka mesleki çalışmalar açıklanır.

VII. ÇOCUĞUN EĞİTİM GEREKSİNİMLERİ (3 yaşın altındaki veya ağır zihinsel özürlü çocuklar hariç)

A. ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON İHTİYACI OLAN (ÖĞRETİLEBİLİR ZİHİNSEL ÖZÜRLÜ) ÇOCUKLAR

- 1) Koruyucu aile yanına yerleştirilmiş özürlü çocuk özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetinden yararlanıyorsa:
 - Çocuğun hizmet aldığı özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinin / merkezlerinin adı
 - Çocuğun özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetinden yararlanma düzeyi
 - Çocuğun özür durumu dolayısıyla yapılması gereken diğer mesleki çalışmalar periyodik izleme raporunun "Eğitim Durumu" bölümünde yer alır.
- 2) Özürlü çocuk özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetinden yararlanmıyorsa:
 - Çocuğun özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetinden yararlanmamasının nedeni ve
 - Çocuğun özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetinden yararlanması için planlananlar periyodik izleme raporunun "Eğitim Durumu" bölümünde yer alır.

B. OKULA DEVAM EDEN ÇOCUKLA İLGİLİ BİLGİLER

- 1) Koruyucu aile yanına yerleştirilmiş çocuk kreş ya da anaokuluna gidiyorsa gittiği kreş ya da anaokulunun adı periyodik izleme raporunun "Eğitim Durumu" bölümünde belirtilir.
 - 2) Çocuk ilk veya orta öğretime devam ediyorsa:
 - Çocuğun devam ettiği okul ve sınıf
 - Son yarı yılda okula gitmediği gün sayısı (bilginin temin edildiği kaynakla birlikte)
 - Çocuğun okula devamlılığı tatmin edici düzeyde değilse, koruyucu ailenin çocuğun okula devamlılığını artırmasını sağlamak için yapılacak çalışma; son izleme dönemi içinde, ailenin çocuğun okula devamlılığını artırmasını sağlamak için yapılan çalışmaların sonuçları
 - Çocuk okuldan kaçma davranışı sergiliyorsa, koruyucu ailenin çocuğun okuldan kaçma davranışına ilişkin tutumu; bu davranışın önlenmesi için sistemde yer alan taraflarla yapılan mesleki çalışmalar
 - Son yarı yılda çocuğun not ortalaması (bilginin temin edildiği kaynakla birlikte)
 - Okul başarısı tatmin edici bulunmuyorsa, okul başarısını olumsuz etkileyen faktörler (bilgi kaynaklarıyla birlikte); koruyucu ailenin çocuğun okul başarısızlığını değerlendirmesi
 - Koruyucu ailenin çocuğun okul başarısına katkıda bulunma yeterliliği; bu yeterliliği artırma yönünde yapılması gereken mesleki çalışma
 - Çocuğun örgün eğitim dışında devam ettiği kurs veya benzeri meslek edindirici ortamlar
- periyodik izleme raporunun "Eğitim Durumu" bölümünde yer alır.

C. ÖĞRENİMİNİ YARIDA BIRAKMIŞ ÇOCUKLA İLGİLİ BİLGİLER

- Koruyucu aile yanına yerleştirilmiş çocuk öğrenim yaşında olduğu halde öğrenimine devam etmiyorsa:
- Koruyucu ailenin çocuğun öğrenimine devam etmemesinin sonuçlarına ilişkin farkındalığı
 - Çocuğun öğrenimini tamamlaması için yapılan planın açıklaması
 - Plan doğrultusunda yapılan çalışmalar
 - Koruyucu ailenin, çocuğun öğrenimini tamamlaması için yapılan planın uygulanmasında işbirliğine yatkınlığı
- periyodik izleme raporunun "Eğitim Durumu" bölümünde açıklanır.

KORUYUCU AİLE YANINA YERLEŞTİRİLEN ÇOCUKLA İLGİLİ RİSK DEĞERLENDİRMEŐİ KONTROL LİSTESİ

I. ÇOCUĞUN SAĞLIK VE DAVRANIŞ SORUNLARIYLA İLGİLİ RİSK FAKTÖRLERİ

I.1. Bedensel ya da zihinsel engel

- Hafif mental retardasyon
- Orta mental retardasyon
- Ağır mental retardasyon
- Ortopedik özürlü
- Görme özürlü
- İŐitme özürlü
- Dil ve konuŐma özürlü

I.2. Gelişimsel sorun

- Hormon kaynaklı büyüme gelişme sorunu
- Motor gelişme sorunu
- BiliŐsel gelişme sorunu
- Dilsel gelişme sorunu
- Duyusal gelişme sorunu
- Sosyal gelişme sorunu

I.3. Kronik hastalık

- Kronik üst solunum yolu hastalığı
- Kronik alt solunum yolu hastalığı
- Epilepsi, nörolojik hastalıklar
- Kanser
- Delik kalp
- Diyabet - Şeker hastalığı)
- Böbrek hastalığı
- Psikiyatrik rahatsızlık

I.4. Davranış sorunu

- Saldırđanlık (ısıрма, tekmeleme, vb)
- Çevreye zarar verme
- Hırsızlık
- Dikkat özrü / hiperaktivite
- KarŐıt olma karŐı gelme bozukluğu (huysuzluk, zıtlasma, eriŐkinlerin koyduğu kurallara uymayı reddetme, baŐkalarını rahatsız etmeye yönelik kasıtlı davranıŐlar, kolay ağlama ve sinirlenme, öfke ve çekemezlik, kincilik, inatçılık)
- Yemek yemeyi reddetme
- Pika (boya, toprak, kil, kağıt, vb. gibi doğal olmayan besinleri yemeye yönelik ısrarcı, yoğun arzu)

I.5. Duygusal sorun

- Özdeğer ve özgüven düşüklüğü
- Depresyon
- Kaygı (anksiyete)
- Sosyal fobi
- Ayrılık kaygısı
- Yabancılardan korkma

II. ÇOCUĞUN BAKIM SORUMLULUĞUNU ÜSTLENEN AİLEYLE İLGİLİ BİREYSEL RİSK FAKTÖRLERİ

II.1. Son izleme dönemi içinde, çocuğun bakım sorumluluğunu üstlenen ailenin bireyleri arasına katılan kişiler

- Çocukla ya da aile bireyleriyle biyolojik akrabalığı olmayan birey
- Ebeveynen biriyle nikahsız beraberliği olan kişi
- Hane bireylerinden biriyle nikahsız beraberliği olan kişi
- Zihinsel özürlü kişi
- Zina geçmişi olan kişi

II.2. Son izleme dönemi içinde, çocuğun bakım sorumluluğunu üstlenen ailenin bireylerinden herhangi biriyle ilgili olarak gözlenen olgular

- Fuhuş
- Aşırı sıklıkta veya kontrol edilemeyen alkol kullanımı
- Uyuşturucu kullanımı
- Kumar
- Pornografi düşkünlüğü var
- Aile bireyelerine şiddet uygulama
- Herhangi bir çocuğa başkaları tarafından zarar verilmesine engel olmama ya da olamama
- Herhangi bir çocuğun gözetim, beslenme, giyinme ya da tıbbi bakım ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalma
- İstismar ya da ihmal nedeniyle herhangi bir çocuğun ölümüne ya da ağır zarar görmesine neden olma
- Herhangi bir çocuğa cinsel istismar uygulama
- Herhangi bir çocuğun suça sürüklenmesine karışma
- Herhangi bir çocuğun ekonomik istismara uğramasına karışma
- Koruyucu aile bireyelerinden birinin sabıka kaydının oluşması

II.3. Son izleme dönemi içinde, çocuğun bakım sorumluluğunu üstlenen ailenin bireyleri arasında belirlenen davranış ya da tutum sorunları

- Çocuğa bağımlılık geliştirme
- Çocuğun öz ailesiyle rekabete girme
- İl müdürlüğünün bilgisi olmadan evlat edinme davası açma
- Çocuğun öz ailesiyle il müdürlüğünün bilgisi dışında görüşme, özel ilişki geliştirme
- Çocuk ile aile eşleştirmesinin uygunluğunu ortadan kaldıran gelişmeler
- Çocuğa yönelik gerçekçi olmayan beklentiler taşıma
- Çocukla ilgili olumsuz düşünceler
- Kendisiyle ilgili olumsuz düşünceler, özsaygı düşüklüğü
- Psikiyatrik rahatsızlık
- Dürtü kontrolü bozukluğu

III. ÇOCUĞUN BAKIM SORUMLULUĞUNU ÜSTLENEN AİLENİN AİLE VE SOSYAL YAŞAMIYLA İLGİLİ RİSK FAKTÖRLERİ

- Ailenin çocuğunun olması
- Koruyucu anne / babanın medeni durumunda değişiklik
- Eşlerden birinin kaybı
- Koruyucu anne / babanın ciddi bir sağlık sorununun ortaya çıkması
- Koruyucu ailenin haber vermeden adres değiştirmesi
- Aile bireyleri arasında geçimsizlik
- Ailenin yaşadığı konutun ya da çevrenin fiziksel koşullarında çocuğa zarar verecek ya da sağlığını veya güvenliğini tehdit edecek biçimde kötüleşme
- Ailenin maddi imkanlarında çocuğun beslenme, giyinme, eğitim ve sağlık gereksinimlerini karşılamasını engelleyecek biçimde kötüleşme
- Çocuklara ve küçük yaştakilere aşırı, ölçsüz disiplin uygulama yönünde tutum değişikliği
- Aşırı gayretkeş veya cezalandırıcı tuvalet eğitimi
- Ailenin çocuğa yeterli duygusal ve psikolojik desteği sağlamasını önleyecek nedenlerin ortaya çıkması
- Ailenin çocuğun aile dışında başkaları tarafından fiziksel, cinsel ya da duygusal istismara uğramasını veya suça sürüklenmesini önlemekte zaaf göstermesine neden olacak gelişmeler